Jēkabpils vēstnesis

Redakcija un kantoris Jēkabpilī, Brīvības ielā 212.
Tālrunis 27, atbild. red. — 58. Pasta tek. rēķ. 6520.
Sludinājumu maksa: par vienslej. petit rindiņu slud. daļā 23 fen. Abonēšanas maksa 30 fen. mēnesī.
Iznāk ceturtdienās. Numurs maksā 7 feniņi.

№ 18. Ceturtdien, 1943. g. 6. maijā 21. gads.

Asins un zemes vienotībā

Svētdien Jēkabpilī, dekorētā Aizsargu nama zālē pulcējās ap 200 apkārtējo pagastu zemnieku, kuŗi īpašumā saņēma boļševiku nacionālizētās saimniecības. Reprivātizācijas aktā bez apr. vec. V. Stukula, lauksaimn. sav, vad. inž. K. Grīķupeles un apr. vec. agr. V. Mežvēvera, kā Zemgales novada komisāra pārstāvis piedalījās arī Grāts (Gratz). Ievadot sanāksmi apr. lauksaimn. sav. vad. izteica pateicību Lielvācijas Vadonim par iespēju atgūt īpašuma tiesības, kā arī solījās strādāt un pildīt nodevas pēc labākās sirdsapziņas. Komisāra pārstāvis Grāts plašākā runā pakavējās pie cēloņiem, kāpēc zemnieki saņem atpakaļ saimniecības, uzsvērdams ka vācu karaviri nav nākuši kā iekarotāji, bet atbrīvotāji, un aicināja zemniekiem pielikt visus spēkus drīzākas uzvaras sasniegšanai. Sekoja reprivātizācijas dokumentu izniegšana. Zemnieku vārdā solījumu strādāt ar divkāršu prieku atpakaļ saņemtās saimniecibās teica Dignājas pag. Jesperu saimnieks Rudzītis. Tā kā Zemgales novada komisārs brīvkungs f. Medems (Medem) pats nevarēja ierasties, tad viņa vēstījumu sanākemes dalībniekiem nolasīja apriņķa vec. V. Stukuls:

1, maijs kopš sirmās senātnes ir pavasara prieka diena visām tautām, ciltīm un dzimtām ziemeļu-ģermaņu kultūras lokā, židiskā marksisma rokās pārvērtās par šķiru cīņas un tautu savstarpējā naida dienu, sarkanās internacionāles zīmogā. Ādolfa Hitlera nacionālsociālisms 1. maijam lēma tā pirmatnējo, seno ģermaņu prieka izpausmi. Šī diena mūsos radījusi sirsnīgās saites no cilvēka uz cilvēku. Tā ir katra darba sevišķa goda diena, jo vispārības labā veiktais darbs gan visjaukāk vieno cilvēkus lielās un mazākās kopībās.

1. un 2. maijā Zemgalē turpinājās reichsministra Alfrēda Rozenberga ierosinātā reprivātizēšana kā mūsu kopējā nacionālsociālistiskā idejas apgarota prieka izpausme, kas vienlaicīgi liecinās, ka šai zemē pārspēta komūnistiski-marksistiskā sarkanā internacionāle. 2000 zemkopju un 426 namu īpašnieki šai dienā atgūs savu bijušo īpašumu, kuŗu tiem atsavināja padomju vara, pie kam šo lēmumu principā atzina Anglija un Amerika. Visi, kas šodien atgūst īpašumu, kas tiem reiz piederējis, to saņem kā nacionālsociālistiskās Vācijas valsts dāvanu. Tie starptautiskie noteikumi, pēc kādiem, piemēram Anglija un Amerika atzīst padomju saimniecibas un īpašuma lietu kārtošanu, vācu uzvarētājam, kas padzina boļševiku karaspēku no toreizējās padomju savienības Latvijas daļas, arī neprasītu atdot kādreizējiem īpašniekiem tos viņu īpašumus, kas tiem piederēja pirms Padomju varas laika. Vācu bruņoto spēku okupēto Padomju savienibas valsts īpašumu varētu izlietot, lai vismaz pa daļai segtu tos milzīgos kara izdevumus, kuŗi radās Vācijas valstī, atvairot boļševiku armijas no Baltijas telpas.

Viriem un sievām, kas šodien, sakarā ar ieņemto austrumu apgabala reichsministra rīkojumu, kā dāvanu saņem savu bijušo īpašumu, par to jāpateicās nacionālsociālisma pasaules uzskata morālei un spēkam. Nacionālsociālistiskā ideja atzīst radītāju kārtību asins un zemes vienotībā. Šīs idejas spēkā Vadonis Ādolfs Hitlers arī atjauno privātīpašumu šai kādreizējā padomju savienibas apgabalā. Visi, kas šodien no apgabala komisāra Jelgavā saņem ģenerālkomisāra izsniegtos reprivātizācijas dokumentus, līdz ar to paši sev un ar saviem bērniem uzsāk jaunu dzīvi. Šai jaunajai dzīvei par jaunu atgūtajā īpašumā vienīgi tad morāles attaisnojums nākotnes priekšā, ja tā veidojas godīgā un patiesā pateicībā pret Lielvācijas valsti un tautu, kuŗas Vadonim Ādolfam Hitleram tagad katra lauksaimnieka un namsaimnieka, kas par jaunu atguvis savas īpašnieka tiesibas, var pateikties par vēlēto turpmāko dzīvi no tēviem mantotajā senā īpašumā un sētā. Šī pateicība ir Lielvācijas karavīra izcinītās latviešu cilvēka atbrīvošanas jēga. Tā ir labvēliga likteņa jēga, kas jāatzīst katram godīgam cilvēkam. Šī pateicība nevar būt vienreizēja, mājojot pašreizējā paaudzē, bet tai jākļūst par bērnu un bērnu bērnu dvēseles mantojumu latviešu sētās un īpašumos. Šī no paaudzes uz paaudzi turpinātā pateicibas apziņa un līdz ar to dvēseles vienotība ar Lielvācijas tautu, ir cēlākā morālā latviešu tautas nākotnes garantija un vienīgā tikumiskā taisnība mūžīgā, dievišķā paredzējuma priekšā.

Šodien izsaku sirsnīgu un draugzīgu laimes vēlējumu visiem, kas atguvuši savu tēvu zemes īpašumu. Izsaku ceribu, ka šis dienas maija prieks par kopīgi nacionālsociālistiskā garā veikto darbu lai arvienu raksturo sirds jūtas, kas visos laikos lai vieno vācu un latviešu cilvēkus.

Arī Viesītē, krājaizdevu s-bas namā, kas bija dekorēts zaļumiem un karogiem, pulcējās ap 200 lauksaimnieku, lai saņemtu atpakaļ saimniecibas. Līdzīgs reprivātizācijas akts notika arī Secē. Drīzumā sekos arī pārējo saimniecibu atdošana bij. īpašniekiem.

Niknas cīņas pie Kubaņas

Vadoņa galvenā mītnē, 1943. g. 4. maijā.
Bruņoto spēku virspavēlniecība ziņo:

Kaut gan ienaidnieks vēl joprojām turpināja smagus uzbrukumus Kubaņas priekštilta nocietinājumiem, tas arī vakar nespēja gūt nekādus panākumus. Atvaires cīņas turpinās.

Pārējā austrumu frontē diena pagāja mierīgi. Karaspēka smagā artilerija ar labiem panākumiem apšaudīja Ļeņingradas militārās ierices.

Tunēzijas frontē ievērojamu cīņu nebija. Plānveidīgo kustibu gaitā ziemeļu sektorā, — mūsu spēki ienaidnieka nepamaniti ieņēma jaunas, izdevīgākas pozicijas. Iznīcinot visas militāri svarīgās ierices pretniekam bez cīņas atstāta Matēras pilsēta.

Britu aviācijas dienas uzlidojumos okupēto rietumu novadu piekrastei notriekti 14 ienaidnieka lidaparāti, to starpā 12 bumbvedēji. Gaisa kaujās zaudēti 2 pašu iznīcinātāji.

10 naktis notriekti 233 bumbvedēji

DNB. Berlīnē. 10 naktis aprīļa mēnesī, kad angļu lidmašinas savos terora uzbrukumos pirmā kārtā sagrāva slimnīcas, lazaretes, baznīcas un daudzus kultūras piemineklus, ienaidnieks zaudējis vismaz 233 bumbvedējus. 80% no šim zaudētām lidmašīnām bija čotrmotoru lidaparāti. Šāda liela bumbvedēja izgatavošanai vajadzīgas vismaz 100000 darba stundas. Jo lielāmāka ienaidniekam būs arī 1600 lidotāju zaudējums, kas gāja bojā ar šīm lidmašīnām.

Miris Viktors Luce

DNB. Berlīnē. SA štāba šefs Viktors Luce (Lutze) svētdien, 2. maija vakarā Potsdamas pilsētas slimnīcā miris no auto nelaimē iegūtiem smagiem ievainojumiem.

SA štāba šefs Viktors Luce ir viens no pagājušā pasaules kara fronles karavīriem, kas pēc 1918. gada nezaudēja savu ticību Vācijas liktenim, bet kā politisks karavīrs cīnījās tālāk par savas tautas godu un brīvību. Viņš dzimis 1890. gada 28. decembrī Vestfālē. Pasaules karā viņš bija kājnieku virsnieks un četras reizes smagi ievainots, zaudējot arī kreisās acs redzi. Jau 1922. gada 21. februārī viņš kā SA — virs kļuva par NSDAP locekli. 1923. gadā kā SA vadītājs viņš piedalījās Rūras cīņās. 1930. gadā Vadonis viņu aicināja par augstāko SA vadītāju ziemeļu apgabalam Hanoverā, bet 1932. gadā viņš vadīja SA rietumu grupu. No 1930. gada V. Luce bija reištāga locekļis. Štāba šefs Luce ir NSDAP reichsleiters un Prūsijas valsts padomnieks. 1934. gadā Vadonis viņu nozīmēja par SA štāba šefu. Ar to Vadonis triecienvienibu vadību uzticēja viram, kas no pašas pirmās dienas aktīvi līdzdarbojās SA rindās un ar vienu bija par priekšzīmi netikvien saviem viriem, bet arī visai partijai, un kas ar savu stāju veidoja politiskā kareivja tipu.

Darba uzvara

Lielie un vienreizīgie panākumi, kuŗus Eiropas tautas guvušas savā atbrīvošanas cīņā, stāsta nevien par ieroču, bet arī darba uzvaru. Bez darba uzvaras nebūtu arī ieroču uzvaras, jo tikai darbs deva iespēju radīt to spēku, kas vienīgais varēja stāties pretīm zemcilvēku lavīnām. Un šis spēks ir nacionālsocialistiskā Vācija. Pretinieku novājināta un atbrunota, tā tikai pati saviem spēkiem pašaizliedzīgā darbā radīja tos priehšnoteikumus, bez kuŗiem jebkāda kara vešana nebūtu domājama. Vācijai nebija ne moderno ieroču, ne šo ieroču ražošanai nepieciešamo dabīgo izejvielu. Varētu likties — bezcerīgs stāvoklis. Bet vācu zinātnieka un strādnieka kopējais darbs radīja neticamo, radīja brīnumu. Tā bija vēl nepiedzīvota darba uzvara. Darbs bija uzvarējis nevien badu, bet arī pašus cilvēkus, jo nacionālsocialisms, atsedzot darba īsto būtibu, no nīstamas nastas to pārvērta par svētibu, cilvēka dzīves jēgas īsto piepildījumu. Tādēļ varēja notikt, ka 1. maijs, ko židiskais marksisms izmantoja demonstrācijām pret darbu, kļūst par augstāko darba slavinājumu. Šī diena liecināja, ka atkal ir atrasta tā darba jēga, no kuŗas tautu pūlējās aizvilt židisms.

Jau pa daļai žids to bija panācis plūtokratiskajās valstīs, kur par dzīves pamatu uzskata kapitālu. Darbs tur ir kļuvis tikai par kapitāla resp. zelta kalpu. Šo kapitālam piedēvēto svaru raksturīgi izteic tas, ka kādas sabiedriskas kustibas panākumus vai neveiksmes parasti parēgo nevis pēc tās idejiskā satura, bet gan pēc biržas kursa kāpināšanas vai krišanas. Bet pilnīgi darba ētisko saturu sagraut centās židu perinātais marksisms. Lai raditu cilvēkos nepatiku pret darbu, židi neatlaidīgi turēja sava kapitāla grožos valdītāju kārtu, kuŗa savukārt, židu kreditoru spaidīta un kapitāla varas valdzināta, centās sev padotos iespējami ekspluatēt. Bet šādas ricibas rezultātā žids plūca divkāršus auglus. Pirmkārt, nemīlīgi kurināja strādniekos naidu pret savas tautas inteligenci un darba devējiem, tā gatavodams ceļu revolūcijai, kuŗai būtu jāiznīcina tautas izglītotākā daļa, lai žids pats varētu uzsēsties strādniekiem uz kakla un izspiest no viņiem visu iespējamo bez starpniecibas. Otrkārt, reizē kūdīdams uz šķiru naidu gojus, viņš pats no strādnieku izmantošanas guva vislielākos labumus, — pasaules zelts saplūda tieši žida kabatās. Šos viltus perinājumus vispārliecinošāk atmaskoja paši židi zemēs, kur tiem izdevās nodibināt komūnismu. Tur strādniekiem pēkšņi bija jāaizmirst agrākie marksistiskie lozungi par darba samazināšanu un atvieglošanu. Darbs tika nostādīts kaili materiālistiskā plāksnē. Un lai atvieglotu strādnieku izspiešanu, tiem mēgināja iestāstīt, ka tie strādājot paši sev, tikai savam materiālajam labumam. Turklāt, lai ilūzija būtu vēl pilnīgāka, nodemonstrēja ir kā kādu algas paaugstināšanu. Bet algu paaugstinājumam nekavējoties sekoja neiedomājams cenu pacēlums. Rezultātā strādnieks saņēma žāksni stipri mazvērtīgu papīru. Tā tad, arī nostādīts tīri materiālajā plāksnē, īsto materiālo ieguvumu darbs deva židam, ne pašam strādniekam. Strādnieku izmantoja tā un tādiem līdzekļiem kā vēl nekad. Tikai žids, kā parasti, arī te nestrādāja, palikdams uzticīgs savam «pasaules uzskatam». Un viņam tas arī nebija vajadzīgs, jo viņa labā vergoja goji. Tā žids, sagandēdams kailā materiālismā strādnieku darba ētiku, pārvērta tos par saviem vergiem.

Pilnīgi pretējs uzskats par darbu ir ariskajām tautām, un šo uzskatu Vācijā augstu pacēlis un noskaidrojis nacionālsocialisms, padarīdams to par tautas ētikas pamatlikumu. Un šis likums nebija jādara kā kautkas nebijis, tikai jāpiemēro plašākam, visu nāciju aptvērējam apjomam, jo ārisko

Svarīgi pārkārtojumi sociālā dzīvē

LD. Rīgā. Reichskomisāra 26.X41. paziņojums par vecuma un invaliditātes pensijām, karadienestā cietušo un ierēdņu pensijām bija dots nolūkā likvidēt boļševiku ar pensiju pārtraukšanu nodaritās netaisnibas. Ievērojot apstākli, ka boļševiki bija iznīcinājuši un aizveduši pensiju fondus, radās grūtibas naudas līdzekļu apgādē šo lietu kārtošanai. Tādēļ šis paziņojums bija domāts kā pagaidu līdzeklis. Tagad, uz visu ražojošo darba svētkiem, 1. maijā ar ģenerālkomisāra jauniem rikojumiem raditi pilnīgi jauni pamati visas sociālās apgādibas uzbūvē. Un tas darīts neskatoties uz kara laika grūtibām un neraugoties uz postijumiem, kuŗus mūsu zemē nodarija boļševiku valdīšanas laiks. Šis apstāklis, ka vācu pārvalde tieši tagad atradusi par iespējamu kārtot tik sarežģītus un svarīgus jautājumus, norāda uz tās labo gribu darīt visu iespējamo strādājošo dzives un labierīcibu uzlabošanai. Pēc reprivātizācijas šie jaunie rīkojumi vēlreiz pierāda arī vācu pārvaldes lielo uzticību un pajaušanos uz Latvijas iedzīvotāju labo gribu līdzstrādāt jaunās kārtibas jaunuzbūvei Eiropā.

Jaunie ģenerālkomisāra rīkojumi ir šādi:

1) rīkojums par bijušās Latvijas brīvvalsts valsts-, pašvaldibas un slimo kasu agrāko ierēdņu un darbinieku pensijām,

2) rīkojums par izmaksām kara dienestā cietušiem,

3) rīkojums par sociālās apdrošināšanas uzbūvi kopā ar 1. izpildnoteikumiem pie slimo un negadījumu slimību apdrošināšanas rīkojuma, un

4) rīkojums par pagaidu piemaksām vecuma un invaliditātes pensijām.

Ar pirmo rīkojumu augšminētām personām, ja tām kā bijušiem pensionāriem, likvidējot agrākas brīvvalsts attiecīgos likumus, bija piešķirtas pensijas vai arī ja tās līdz šim momentam bija iesniegušas lūgumu dēļ pensiju piešķiršanas, tagad noteiktas pensijas, kas sasniedz 30 līdz 50 proc. no šo personu pensijai tiesīgo atalgojuma. Par ierēdņiem šai nozīmē uzskatāmi arī bij. Latvijas armijas virsnieki un instruktori. Pamatā jauno pensiju aprēķināšanai ir pilnā izdiena un attiecīgā pensijai tiesīgā dienesta ienākumi, pie kam šie ienākumi noteicami pēc 1943. g. 22. III atalgojumu rīkojuma. Bez tam rīkojums satur noteikumus par bēru, atraitņu un bāreņu naudām un negadījumu pensijām. Nepieciešamos izpildnoteikumus izdos iekšlietu ģenerāldirektors.

Rīkojums par izmaksām karadienestā cietušiem nodrošina izmaksas visiem tiem cietušiem, kas no savām darba spējām zaudējuši vismaz 25 proc. Nav grozījies izmaksas saņemšanai tiesīgo apjoms iepretim agrākiem vietējiem noteikumiem, ja cietušais darba spējas zaudējis karadienestā. Jaunie izmaksas noteikumi sadaliti četrās pakāpēs un pie tām svarīgākos gadijumos var tikt sniegtas piemaksas. Ar zināmiem priekšnoteikumiem var tikt ievērots arī cietušā ģimenes stāvoklis, sniedzot sievas un bērnu piemaksas, kā arī var tikt ņemta vērā dienesta pakāpe. Pakaļpalicēju apgādē paredzētas izmaksas atraitnēm un bāreņiem, ja cietušais miris no dienestā iegūtām slimībām vai arī ja tas uzskatāms par smagi cietušu. Tāpat kā 1. rīkojumā, tā arī šai rīkojumā sevišķi noteikumi ļauj bez pārestibām piemērot šos jaunos rīkojumus, pārejot no agrāk spēkā esošiem. Izmaksas var saņemt visas personas, kas agrāk jau tādas saņēmušas, ieskaitot arī tās, kuŗām boļševiku iebrukuma dēļ nebija iespējams izmaksu saņemt. Nokavētie iesniegumi iesniedzami vēl līdz š. g. 30. jūnijam. Sevišķi jāuzsveŗ, ka šis rīkojums attiecas arī uz brīvprātīgiem, kas aktīvi piedalījušies boļševiku padzīšanā.

Trešais rīkojums par sociālās apdrošināšanas uzbūvi likvidē līdz šim vēl daļēji spēkā bijušo boļševistisko iekārtu, un strādājošo apdrošināšanu piemēro jau kopš gadu desmitiem par priekšzīmīgu atzītai Vācijas apdrošināšanas kārtībai. Uz šiem jauniem pamatiem tagad atjaunota slimo apdrošināšana un bez tam iekārtota plaša pensiju nodrošināšana, kas brīvvalsts laikā nebija veikta pāri sagatavošanas pakāpei. Izpildnoteikumi satur noteikumus par slimo apdrošināšanu, kas stājas spēkā 1943. g. 1. jūlijā. Tajos paredzēti svarīgi uzlabojumi — brīva ārsta izvēle, ārsta un zobārsta apmeklēšana ir bez maksas, ārstniecibas līdzekļi un palīglīdzekļi apmaksājami 50 proc. apmērā.

Pēdējais rīkojums — rīkojums par pagaidu piemaksām vecuma un invaliditātes pensijām paredz pagaidu piemaksu: pašam pensionāram RM 8 un RM 4 pakaļpalicēju pensijas saņēmējiem mēnesī. Šī piemaksa atvieglos šīs pensijas saņēmēju likteni.

Visi šie jaunie rīkojumi ir milzīgs solis uz priekšu mūsu sociālās dzives uzlabošanā un tie atkal tuvina mūsu ražojošo dzives apstākļus ne tik vien tam laikam, kāds Latvijā bija pirms boļševiku iebrukuma,bet pāri tam, pat kara apstākļos, tuvina mūs priekšzīmīgai Lielvācijas sociālās dzives kārtibai.

Gatavosimies Zemgales dziesmu svētkiem

25. jūlijā Jelgavā notiks Zemgales novada dziesmu svētki. Svētku protektorātu uzņēmies Zemgales novada komisārs brīvkungs f. Medems. Par virsdirigentu uzaicināts T. Reiters. Svētkus rīko TP Jelgavas pilsētas apriņķis un to koŗu pieteikumi, kas bija iesūtīti ACS Zemgales novada pārstāvniecibai, nodoti pēc piederibas. Lai latviešu dziesma Zemgales novadā patiešām izskanētu visā savā krāšņumā un svētki būtu diženi, tajos jāpiedalās koŗiem no visiem Zemgales pagastiem. Ja kādā pagastā pašlaik koŗa nav, jāmēģina to noorganizēt, bet ja tas nav iespējams, jāpievienojas kaimiņu pagastam. Koŗiem, kas vēl nav pieteikušies, pieteikumi jāiesūta TP Jelgavas pils. apr. birojam Jelgavā, Ād. Hitlera ielā 2. Informāciju sniedz pa tālruni Jelgava 933. Ricibas komiteja lūdz visus koŗus pēc iespējas ātrāk paziņot dziedātāju skaitu, lai nekavējoties varētu izsūtīt notis un koŗi varētu sākt jau laikus gatavoties svētkiem.

Aizvesto latviešu liktenis

Kā ziņo, tad Jeniseejas grīvas apgabala raktuvēs smagākajos darbos nodarbināti daudzi baismīgajās jūnija dienās aizvestie latvieši un poļi. Viņu vidū atrodas arī zināms skaits latviešu ģenerēļu un augstāko virsnieku.

tautu darba vērtējuma nesatricināmie pamati likti jau sirmā senatnē. Ārietis darbā saskata dzīves dziļāko jēgu un attaisnojumu. Darbs tam ir savas dziļākās būtības piepildījums. Ārietis darbā meklē sevi, atrod sevi un piepilda sevi. Tādēļ ir prieks strādāt, jo darbs te nav vienīgi materiālo vērtību vairotājs, darbs te ir arī pilns ideālisma. Pacelts ideāli ētiskā plāksnē, tas āriešiem kļuvis par nācijas spēku atraisītāju un nostiprinātāju.

Šāda pieeja darbam sakņojas arī katrā īstā latvietī, par ko liecību dod mūsu tautas garamantas. Latvietis tā mīl darbu, ka viņam nav laika pat nomirt. Daina kā tikumu apdzied zemnieka nāvi tīrumā pie darāmā darba. Arī Aizsaulī un pēcnāves dzīvē latvietis nav spējis iedomāties kā bezdarbīgu nīkšanu. Mirušiem veļu valstī tāpat ir darbs darāms, tādēļ kapā liek līdzi darba rīkus un ieročus. Sevišķi zīmīgs ir vārds «dzīvot», kas dažkārt dainās lietots vārda «strādāt» vietā. Ar to nepārprotami izteicot, ka latvietim dzīvošana un strādāšana ir identiski jēdzieni, ka viņš nevar iedomāties dzīvi ārpus darba.

Latvietis savu darbu vienmēr ir darījis ar mīlestību un sirdsdedzi, strādādams savai tautai un tēvzemei, lai uz kaŗa gruvešiem iekoptu ziedošu labklājības druvu. Un tā viņš strādā arī tagad, pildot totālā kaŗa pienākumus. Tādēļ latvieši 1. maijā ar pašapziņu un prieku uzvilka svētku karogus, suminādami darbu un darba darītājus. Un šie karogi viņiem stāstīja, ka viņu darbs ir uzvarējis un ar to nodrošināta arī ieroču uzvara, Eiropas tautu galīgā uzvara.

Teodors Zeltiņš.

Ģimene — tautas svētums

Katru gadu lapu mēneša otrajā svētdienā godinam ģimeni kā tautas svētumu. Arī šogad 9. maijā mūsu domas kavēsies pie tās.

Ģimene ir atsevišķs zars zaļojošā tautas ozolā. Un lai tautas dzīvais koks patiešām būtu kupls, viņā nedrīkst būt neviena apkaltuša zara. Īsta ģimene, kuŗa var veidot dzimtu un būt mūžīga, ir tā, kuŗai bez ģimenes galvas — tēva un dvēseles — mātes vēl ir arī kupls bērnu pulciņš.

Sens tautas sakāmvārds māca, ka bezbērnu ģimene nav ģimene. Un šī gada ģimenes dienas parole lai ir — stipras, veselīgas un kuplas ģimenes, kā tautas dzīvības un stipruma avots. Tas sevišķi jāņem vērā, kad tik daudz dzīvā spēka zaudēts boļševiku varas laikā. Šķiet, arī pārciesto grūtību un pašreizējo kaŗa apstākļu ietekmē palielinās mirstība un samazinās dzimstība. Viss tas runā par ģimenes stipruma atjaunošanu, lai mūsu tauta varētu tiešām dzīvot un plaukt Dzintarjūŗas krastos. Atcerēsimies bērnību, kas bija mūsu zilo sapņu un ilgu dienas. Atcerēsimies ar kādu mīlestību un uzupurēšanos mūsu vecāki ir rūpējušies par mums, līdz uzsākām patstāvīgu dzīvi. Tās ir vērtības, kuŗas nav atlīdzināmas ne ar spožo zeltu, ne čaukstošo zīdu, bet gan ar sirds siltumu, pateicību un uzupurēšanos viņu labā. Māte — ģimenes sirds un dvēsele, tēvs — ģimenes sargs un gādnieks, audzinādami mūs ir vēlējušies, lai viņu rūpes nebūtu veltas. Lai mēs būtu krietni viņu darba sasniegumu tālākveidotāji un nepārtrauktu to asinspulsājošo dzīvības ķēdi, kuŗu esam guvuši caur saviem vecākiem.

Dēli un meitas — godināsim savus vecākus ģimenes svētku dienā! Kaut īsu brīdi, tomēr domās un darbos būsim kopā ar viņiem, sagādāsim viņiem dvēseles siltumu, jo katrs zinām, cik patīkami šie mirkļi. Laimīgs ir tas, kam tēvs vai māte vēl ir dzīvi, bet arī tie, kuŗiem viena vai otra jau trūkst, nostaigāsim pārdomu ceļu līdz klusajai atdusas vietai. Atcerēsimies arī tās ģimenes — mātes un tēvus, kuŗi ļaunās varas rauti kīlst Sibirijas tundrās. Lūgsim par viņiem, lai tie reiz skatītu visu svētāko — atņemtos bērnus, mīļos tuviniekus un dārgo tēvzemi.

Un pēdīgi, lai godinātas tās mātes un tēvi, par kuŗiem tautas dziesma teic: «Pati māte savu dēlu kaŗavīru audzināja». Mātes un tēva mīlestības un varoņgara apdvesti, tagad viņu dēli cīnās frontē pret baigajiem austrumiem, lai laimes laikus vestu mīļajai dzimtenei un tautai. Neskumstiet arī tās mātes un tēvi, kuŗu dēli, varbūt, vairs nepārnāks mājās... Jūs esiet varoņi, uzaudzinot tādus dēlus, kas savu dzīvības upuri atdevuši mīļotās tēvzemes gaišākai rītdienai.

Ģimenes dienā, līdz ar pavasaŗa saules gaišajiem stariem, vecāku sirdīs ikviens ienestsim kaut mazu dzirksti no tās lielās pateicības, kuŗu esam parādā viņiem par to, ka dzīvojam Dieva svētītā saulaines zemē. Ar darbiem un vārdiem pierādīsim, ka mēs esam krietni viņu dēli un meitas, ka mēs mūžam nebeigsim godināt viņus un nest tālāk viņu upuŗus, lai līdz ar mums dzīvotu arī mūsu tauta.

Arvids Eglītis.

Imants Toms †

Aicinājums

Tu pasakas ilgumā esi ar mani, —
Trīs mūžības pasaka ilgs.
Mēs brauksim caur nakti
un saules pilns zvaniņš —
Kā cīrulis dziedās pie ilkss.

*

Kam tagad vairs sāpes,
kam smeldzīgie gadi?
Var visurīt plosīt kāds sīciņās šķiedrās...
Tu pasakas ilgumā esi ar mani, —
Trīs mūžības pasaka ilgs...

1943. g. 1. martā.
(Pēdējais dzejolis)

Kam tu lūzi, ozoliņi...

Dzimtenes ārēs šalko spirdzinošas dvesmas, daba mostas jaunai dzīvei — riešas bērziem lapas, ievas ziedu ķekaros veŗas, pakalnes kļūst zaļas, cilvēku sirdīs pulso dzīvība. Viss pārveidojas un to izjūt ikviens, bet šobrīd tikai tas, kam Likteņa lēmējs to vēl ļauj...

Ceturtdien, 29. aprilī pienāca sēru ziņa mūsu laikraksta redakcijas darbiniekiem. Smagas slimības pievarēts pēkšņi Jēkabpils slimnīcā miris mūsu laikraksta līdzstrādnieks un jaunais literāts Imants T o m s. Likteņa lēmējs nebija ļāvis viņam pieredzēt šo ziedoni, pašu paņemdams aizsaules dārzos.

Jaunais censonis, tikko sasniedzis 21. dzīvības gadu, vēl daudz gribēja strādāt, kopt savu vecāku mājas Neretas Šausmānus, strādāt pagasta sabiedriski-kultūrālajā druvā, veidoties par literātu, bet satumsa nakts...

I. Toma dzimis Neretas Šausmānos. Pēc pagastskolas beigšanas slāpst augstākas izglītības. Dodas uz Zemgales metropoli Jelgavu un sāk jaunas skolas gaitas Hercoga Pētera ģimnazijā. Bet ilgi nav lemts tur būt, jo saimniecības apstākļi sauc atpakaļ uz Šausmāniem. Sākas ražīgs darbs saimniecībā. Ņem dalību arī pagasta sabiedriskā dzīvē. Bez tam cītīgi strādā kā līdzstrādnieks mūsu laikrakstā — sūta informācijas, reportāžas, ievadrakstus un dzejoļus. Pirmais I. Toma dzejolis parādās 1940. g., toreizējā literātūras avīzē „Tēvijas Sargs": „Dziedājums par Anneli". Imants ir arī liels grāmatnieks un mājās izveido plašu bibliotēku, kuŗā no darba brīvajos brīžos gūst garīgu veldzi.

Pirmdien I. Toma mirstīgās atliekas no slimnīcas kapličas pārveda uz dzimto pusi. Trešdien pl. 16 I. Toma pēdējais — skumju ceļš veda no Neretas baznīcas uz kluso Ķesteru kapu kalniņu. Pēdējās ardievas teikt bija ieradušies daudzi neretieši, kuŗiem Imants bija tuvs, jo tuvs. Mierinoši izskanēja mācītāja atvadu vārdi un svaigo kapu kopiņu klāja vaiņagi un ziedi, kuŗiem pievienojās arī mūsu laikraksta ardievu vaiņags, ko nolika redakcijas pārstāvis Ēriks Savičs.

Klusa ir Šausmānu sēta, druvas gaida raženo kopēju, mēmās, bet vienmēr dzīvās grāmatas cītīgo lasītāju, bet viņš vairs nepārnāks mājās... Cīruļi vītero, strazdi švilpo pēdējo simfoniju jaunajam gaitniekam, kuŗš klusi, pavasaŗa dziesmu ieaijāts, iesoļojis mūžības laukos. Pēc jaunā censoņa skumst ne tikai sirmā māmiņa, māsas — Velta u Lūcija, frontes kaŗavīrs — Arījs un tuvinieki, bet arī daudzi neretieši, mūsu laikraksta redakcijas saime un · · ņa darbu lasītāji. — Vieglas smiltis!

Arv. Eglītis.

Vācu — latviešu jaunatnes vakars

LD. R ī g ā. Šinīs dienās Rīgā tika sarīkots pirmais vācu-latviešu kopējais jaunatnes vakars, kuŗā ņēma dalību Austrumprūšijas spēlmaņu kopa un latviešu tautas deju kopa „Diždancis" Jēkaba Stumbra vadībā. Reichskomisāra referents meiteņu lietās apsveica latviešu grupu un izteica savu prieku, ka šī grupa ar patiesu sajūsmu uzņēmusi Austrumprūšijas spēlmaņu kopas uzaicinājumu. Vakarā pārmaiņus tika dziedātas vācu un latviešu dziesmas un uzvestas vācu-latviešu dejas.

ACS sarīkojumi 1. maijā

ACS Jēkabpils apriņķa pārstāvniecība maija svētku gadījumā Krustpils un Jēkabpilī strādājošiem bija sagādājusi veselu virkni sarīkojumu, ko ievadīja kārtības sargu orķestŗa koncerts Krustpils pilsētas parkā M. Karabanova vadībā. Kaut gan orķestris pēdējā laikā uzstājas reti, orķestŗa sastāvs rādas stabils un možs. Vēsais un vējainais laiks daudzus mūzikas draugus bija atturējis ierasties. — Pēcpusdienā koncerta atkārtojums notika Jēkabpilī, Aizsargu namā.

Krustpils tautskolas zālē Jēkabpils teātris deva R. Blaumaņa komēdijas No saldenās pudeles izrādi, gūstot daudzo apmeklētāju pelnīto atzinību.

Jēkabpils kino strādājošiem demonstrēja filmu Salonvagons 417. — Visi minētie sarīkojumi tika sniegti par brīvu, sagādājot atpūtu un vērtīgus ierosinājumus.

J. J.

Maija vakars —

tā saucās 1. maija Jēkabpils teātra sarīkojums Aizsargu namā Jēkabpilī. Tas bija koncerta un baleta programmas kombinējums. Šoreiz, šķiet, uzmanības centrā bija temperamentīgā dejotāja M Alberinga, kas pie mums viesojās pirmo reizi un ar savām ugunīgajām, labi izpildītajām spāņu dejām (vairākas nācās atkārtot) guva lielu aplausu birumu. «Radiofona lakstīgala» dziedāja V. Fricnoviča, kas jau nesen še viesojās, no sava parastā repertuāra dziedāja vairākas dziesmas, par vienkāršo un silto sniegumu saņemot klausītāju atzinību un arī piedevu lūgumu. Dejas un dziesmas iejūtīgi pavadīja pianists E. Galviņš.

Tāpat kā iepriekšējā koncertā un apmēram tādā pašā snieguma līmenī bija arī programma, kuŗu kopīgi ar viesiem sniedza mūsu vietējie spēki — trio: A. Namniece, (klavieres), E. Šnickovskis (vijole) un L. Smugge (čello). Trio nodibināšanās pie mums un pie tam pašreizējos apstākļos — ļoti apsveicama un ka šim pasākumam iet līdzi arī publikas interese, to liecināja šis un iepriekšējais koncerts. E. Šnickovska vijoles solo sniegumi vidēja izpildījuma. Žēl, ka A. Namniece, kas ansamblī veiksmīgākā, nesniedza klaviersolo gabalus. Gaidīsim citreiz. Vakara kopiespaids labs.

A. O.

Pateicība

Izsakām sirsnīgu pateicību Jēkabpils pils. vec. K. Grabovskim par atvēlēto pilsētas smago automašīnu dāvanu nogādāšanai Latviešu leģionam no Saukas uz Rīgu un atpakaļ. Komiteja, samaksājot visus ceļa izdevumus, vēl pateicībā ziedo Tautas Palīdzības Jēkabpils pils. apr. pr-kam K. Grabovskim izlietošanai pēc ieskatiem RM 500.

TP Saukas iec. pr-ks un komiteja.

Tautas Palīdzības darbs un aicinājums

TP Jēkabpils lauku apr. pirmais darba atskats

Noslēdzot tekošā gada pirmā darbības ceturkšņa grāmatas un ziņu dātu kopojumus, varam dot veiktā atskatu un norēķinu sabiedrībai par atsaucībā dotiem ziedojumiem un brīvprātīgā darba pūlēm. Visā lauku apriņķī Tautas Palīdzības darbam līdzstrādā ap 175 personas, kas nekad neprasot — kas man par to būs, veic daudz klusu pienākumu un rāda rūpju pilnu gādību savu tautiešu kultūrālai un it sevišķi materiālai stiprināšanai. Šo darbinieku sevišķās rosmes guvumam jāpieskaita arī iepriecinošais talcinieku skaita pieaugums, jo uz 1. janv. visā apriņķī bija 964 talc., bet uz pirmo aprili tas pieaudzis par 35% un sasniedz 1241 talcinieku. Visvairāk talcinieku ir Sunākstes iec. — 112, tad Biržu 84, Rites 79, Saukas 70, bet vismazāk to saistījis Ābeļu iec. — 14, tāpat maz Vārnavas iec. 15 un Vīpes iec. — 19. Šeit kā iec. vadībai, tā arī pašiem tautiešiem vēl daudz jāizprot uzņemto pienākumu nozīme TP darbā un pašu tautiešu goda pienākums iepretim savas tautas TP darbam, apzinoties, ka noziegums ir stāvēt ārpus savas tautas kopības un vienotas darba talkas pašpalīdzībā.

Laukos sarīkotas 11 teātŗa izrādes un 1 koncerts, kas devuši RM 8400 tīra atlikuma. Izrādes organizētas vietējiem spēkiem, tā tos iesaistot ne tik vien darbā labdarīgiem mērķiem, bet vedot jaunatni pretī sabiedriski-kultūrālā darba rosmei. Izrādēs bijuši 4700 apmeklētāji. Bez tam sarīkotas 6 vakarēšanas ar 500 apmekl. un 1 loterēja. Sabiedriski-kultūrālai pašdarbībai pie iecirkņiem vēl pastāv 5 jaukti koŗi ar 160 dalībn., 1 vīru koris ar 22 dalībn., 3 orķestri ar 36 dalībn. 1 vīru un 1 siev. dubultkvartēts. Bez jau minētā sarīkojumu ienākuma iec. kases saņēmušas RM 3000 talc. maksājumu, RM 2600 ziedojumu un RM 600 dažādu ienākumu.

TP iec. 3 mēn izsnieguši kārtējus pabalstus 61 personai, gadījuma — 30 pers., ko kuŗām ar naudu pabalstītas 79 pers., ar naturālijām 7 ar naudu un naturālijām 5 per. TP skolu kopās palīdzības darbs devis atbalstu 266 skolām ar mācības līdzekļiem, ar mācības līdzekļiem, 218 skolēn. ar brīvpusdienām, 58 solēn. ar drēbēm un 3 skolēn. ar naudu. Pavisam naudas pabalstos izmaksāts RM 2750. TP Slates veselības kopšanas punkta uzturēšanai izdots RM 836, TP Viesītes pils. vesel. kopš. punkts atbalstīts ar RM 1000. Slimo kopēju kursu sarīkošanas vajadzībām izdots RM 750, kas notika pie Jēkabpils apr. slimnīcas un kalpoja frontes vīru palīdzības darbam. — Kancelejas izdevumu bijis RM 100 un galvenai pārvaldei, pēc piekritīgiem ieņēm. proc. pārvests RM 950.

TP Biržu, Slates, Medņu, Aiviekstes, Seces, Rites un Zalvea iec. ar paciņām, naturāliju, naudas u. c. ziedojumiem atminējušies mūsu ievainotos frontes kaŗavīrus slimnīcās. Slates iec. ziedots 1 radio aparāts frontes zēnu vajadzībām. Labu rosmi un iekšējo darbību izveidojis Saukas iec., veiksmīgs arī Viesītes iec., ar savu talcinieku skaitu Sunākstes iec. un jaunu aktivitāti pauž Sēļpils iec., bet ir arī vēl iecirkņi, kur vajadzīgā rosme un prasme strādāt TP darbam ir kā iesalusi un vēl nevar iedzīvināties. Gribētos, lai šis īsais atskats viņiem tad ne tikai paveŗ skatu citu darbā un dod novērtējumu par tā svētību, bet arī rod jaunu apņēmību strādāt skaistajam tautas pašpalīdzības darbam. Apziņa par palīdzīgu darbu savam kultūras slāpstošam tautietim, ejot sabiedriskās mākslas vienībās, un apziņa, ka līdz ar to krīt krietna adava klēpī materiāli cietušam tautietim vai TP labdarīgajiem pasākumiem, lai ir gaišā pateicība par šīm pūlēm, kas piepildījumu sniedz vienības, veselas miesas un gara spēka veidola izpratnē tautas nākotnē. Tautiet., nepaliec arī tu ārpus mūsu Tautas Palīdzības darba talcinieku kopas, ja vēl tu neesi tajā neej garām TP aicinājumam, bet uzmeklē to pats un tu būsi savas tautas nākotnes likteņa līdzkalējs.

—dis.

TP Jēkabpils pils. apriņķa darbs tek. gada 1. ceturksnī iezīmējies ar mošumu un uzrāda sasniegumus kā kultūrālā, tā tiešā palīdzības darbā. Talcinieku skaits pieaudzis par 12 un sasniedza 211 talc. Sabiedrisko rosmi un pašdarbību uztur un veido dramatiskais ansamblis „Jēkabpils teātris" (ar apm. 40 dalībniekiem). Nevērojot kaŗa apstākļus un grūtības tiešajā darbā, rezultāti iepriecinoši. Notikušas 12 teātŗa izrādes (no tām pa viesizrādei Ābeļu tautskolā un Viesītē) un sarīkots viens baleta vakars. Visus šos sarīkojumus kopskaitā apmeklējušas 7397 personas un sarīkojumi devuši skaidru atlikumu RM 3560,57, kas arī bijis pils. apr. galvenais ienākumu avots. No ziedojumiem, spēļu automātiem, talcinieku iemaksām, veselības punkta u. c. kopā ieņemts RM 6349,64. Pabalstos naudā izmaksāts RM 3579,70 un par naudu iegādātas pabalstu naturālijas RM 174,26 apmērā. Veselības punkta uzturēšana izmaksājusi RM RM 1378,86 bet visu dažādo TP pils. apr izdevumu kopsuma ir RM 10404,14. Līdzekļu atlikums uz 1. aprili RM 11675,66.

Reģistrēto personu kopskaits sasniedzis 183. no kuŗām pabalstus saņēmušas 171 pers. No reģistrētiem pabalstāmiem bijuši: no boļševikiem cietušie 74, kaŗa darbībā cietušie 21, daudzbērnu ģimenes 13 ar 67 pers. Vienreizējos pabalstos izmaksāts no RM 20 līdz RM 105, bet ikmēneša pabalsti, skatoties pēc ģimenes lieluma un stāvokļa, svārstījušies no RM 5 līdz RM 60 mēnesī. Pabalstiem savāktas un izdalītas naturālijas (apģērbi, veļa, zeķes, cimdi, apavi, produkti, malka u.t.t.) par RM 860. Mātes kartes izsniegtas 50 personām.

Vasarāju labību sēkla jākodina

Daudzas vasarāju labību slimības izplatās ar sēklas materiālu. Izsējamo sēklu kodinot, apkaŗo daudzas no šīm slimībām. No *laukiem*, kuŗi apsēti ar kodinātu sēklu, iegūst augstākas ražas, kā no laukiem, kuŗi apsēti ar nekodinātu sēklu. Ar sēklas kodināšanu apkaŗo šādas vasarāju slimības: miežu un kviešu cietās melnplaukas, auzām kā cieto, tā putošo melnplauku un miežiem arī vēl miežu melnsvītru slimību.

Miežu cietās melnplaukas bojātās vārpas viegli saskatāmas, jo melno grauda masu — šlimības sporas pārklāj tikai caurspīdīga balta plēvīte. Kviešu cieto melnplauku uz lauka grūtāk saskatīt, jo slimība neskaŗ grauda sedzējas plēksnes. Tomēr caur plēksnēm saskatāma tumšā grauda masa. Vārpām slimiem augiem ātrāk nodzeltē un nenoliecas, jo slimie graudi viegli. Miežu lapu melnsvītru slimība izpaužas šādi: uz apakšējām lapām rodas sākumā bālas, vēlāk melnas svītras. Slimība vēlāk pāriet uz augšējām lapām. Svītru vietās lapas plaisā. Vārpas bieži neizplaukst, bet paliek lapu makstīs. No slimojošām lapām slimības sporas nokļūst uz nenobriedušiem graudiem, dīgst un ieviešas grauda apvalkā. Šie graudi izaug sīki un mazvērtīgi. Auzu putošās un cietās melnplaukas bojātās vārpas viegli saskatāmas. Putošās melnplaukas bojātās vārpas graudu saturs pārvēršas putošā masā un izput jau vasarā. Cietās melnplaukas bojātos graudos sporu masa sacietē un sadrūp tikai pie kulšanas, tāpat kā miežu un kviešu cietās melnplaukas bojātie graudi.

Kodinot vasaras kviešus izmēģinājumu *laukos* par 20,2 proc., salmu raža par 8,5 proc. Kodinot miežu sēklu graudu raža vidēji pieaugusi par 17,9 proc. — salmu raža pieaugusi par 14 proc. Auzām graudu raža vidēji pieaugusi par 15 proc., bet salmu ražas par 8 proc. Saimniecībās, kur labības stipri slimo ar minētām slimībām, ražas pieaugums var būt daudz lielāks. Ja sēj nekodinātu labības sēklu, slimības gadu no gada arvien vairāk ieviešas un raža samazinājas.

Labību kodināšanai lieto sauskodni. Kodināšana ļoti ērti izdarāma, tikai vajadzīgs kodināšanas aparāts. Mucveidīgie kodināšanas aparāti, kur uz reiz var kodināt 25 kg labības, ir gandrīz visām lauksaimniecības biedrībām un daudziem lauksaimniekiem. Kā kodināšanas aparātu var arī lietot stingras — bez šķirbām no gludiem dēļiem taisītas kastes, kuŗām uztaisa labi pieguļošu vāku un rokturus, lai kasti, novietotu uz statņa, varētu griezt riņķī.

Ik uz 100 kg kviešu un miežu jāņem 200 g sauskodnes, auzām ik uz 100 kg 300 g kodnes. Graudus ieber kodināšanas aparātā; graudi nedrīkst aizņemt vairāk kā 2/3 no aparata tilpuma. Graudiem virsū uzbārsta vajadzīgo kodnes daudzumu. Aparātu aiztaisa un griež riņķī apm. 3—5 min. ar apm. 45 apgriezieniem minūtē. Tas garantē, ka graudi ar kodni labi sajaucas. Kodni graudiem nedrīkst bērt no acu mēra. Ja gadījumā nav svaru, tad var izpalīdzēties zinot, ka vienā nolīdzinātā ēdamkaŗotē ir 10 g sauskodnes.

Strādājot ar sauskodni, jāsargājas to ieelpot un ieteicams aizsiet degunam un mutei priekšā vairākkārt salocītu plānu drānu.

Agr. T. Čakstiņa.

Pateicība

ACS Jēkabpils apr. pārstāvniecība izsaka dienesta vārdā pateicību par Tautas svētku — 1. maija svinību Jēkabpilī un Krustpilī labas izdošanās veicināšanu un laipno pretimnākšanu:

Jēkabpils apr. priekšniekam Bonderam par orķestri, orķestŗa vadītājam M Karabanovam un visiem spēlētājiem par sniegtiem orķestŗa koncertiem Krustpilī un Jēkabpilī, Jēkabpils teātŗa direkcijai un aktieru saimei, ar mākslinieciskās daļas vadītāju V. Segliņu, par R. Blaumaņa lugas „No saldenās pudeles" izrādi Krustpilī, Krustpils tautskolas pārzinim Speldziņam un Jēkabpils kino pārvaldniekam Cīrulim par laipno pretimnākšanu, nododot telpas teātŗa un kino izrāžu vajadzībām, kā arī visiem pārējiem šo sarīkojumu veicinātājiem.

Augšminētie uzvedumi visi ir brīvsarīkojumi un viņu plašā programma ir kopējā sadarbības gāra rezultāts, kuŗu, veselīgai atpūtai, varēja izmantot gandrīz visi Jēkabpils un Krustpils strādājošie.

Atliek tikai vēlēties, lai arī turpmāki šis sadarbības gars krustpiliešu un jēkabpiliešu starpā laistu jo dziļākas saknes.

P. Reinfelds,
ACS Jēkabpils apr. pārstāvis.

Ar uguni mežā uzmanīgi — mežs tautas kopīga manta!

6. maijā 1943. g.

Literātūra un māksla

№ 8.

Jēkabpils Vēstneša literārais pielikums

Ēriks Raisters

Plostu siešana

Rīts kad atsmaida spožs, dzēris no ūdeņiem ziliem,
Aprīlis, līksmākais laiks, pāri klajumiem šalc.
Visu, kas sprēgoņa salā savests no tumšajiem siliem,
Straumes loks varenais rij, putodams atvarains, balts.

Smaržīgās milzeņu kaudzes plok kā sniegi, kad vēji
Dienvidus valguma pilni zemes skurbumu dzeņ,
Baļķis pēc baļķa tā slīd skanēdams, kamēr to spēji,
Krītot pār krastu, aukainā Daugava tveņ.

Pamests tas nenozūd vis, stiegles dzelžainās varās
Blakus tas citam ar apdomu pielikts un siets.
Un uz viļņiem, kas krāca, dzelmēm, kas nespēkā baras,
Līgo pilns lepnības lielas plosta savirknēts dziets.

Dienām un nedēļām cauri stipri vīri te lokās.
Steigā jāveic šis darbs, plostu laiks jautrais kad klāt.
Rakstā tie augumus ceļ, cirvjiem mirdzošiem rokās,
Kamēr vakara dzestrums pavēl rimties un stāt.

Tad tik uzmeklē būdas, slietas no sveķainiem dēļiem,
Vakara azaidu klāj, uguni pavārdā kuņ.
Klusējot gurdi tad mieg uz skuju smaržīgiem pēļiem.
Mēness spokains un bāls pusnakts sardzi tiem tuņ.

Rīts kad nāk vizmodams spožs, mazgājies ūdeņos zilos,
Atkal tos Daugava sauc plostus visdrošākos siet,
Visu, kas gaņajā ziemā savākts tālajos silos,
Lai var ūdeņi nest, strauju dziesmu kas dzied.

Dažas atmiņas par Aleksi Mierlauku

Latviešu teātris ir zaudējis Aleksi Mierlauku. Aizgājis aizsaulē liels skatuves mākslinieks.

Par Mierlauka darba gaitām uz skatuves daudz rakstīts. Šoreiz gribu dalīties ar lasītājiem par vērojumiem un atsevišķām epizodēm kopējā skatuves darbā.

Pirmā sastapšanās ar Mierlauku man bija 1903./1904. g. sezonā Rīgas latviešu biedrības teātrī. Šajā laikā Mierlauks uz skatuves bija pavadījis turpat 20 gadus un personālā ieņēma cienījamu vietu kā raksturlomu tēlotājs. Vēroju viņu kā sevī noslēgtu, klusu un ļoti centīgu darbinieku. Visu savu laiku, visu sevi Mierlauks ziedoja skatuvei. Visai reti viņu redzēja jautro kollēgu — bohemiešu vidū pēc mēģinājumiem teātra bufetes telpās. Tāpat viņā vairījās no dažkārt dzīvām sarunām un disputiem aiz skatuves brīvajās minūtēs. Šajā laikā viņu parasti redzēja nosēdušos kādā skatuves stūrī vai arī tumšajā zāles telpā. Neapnicis viņš vēroja kollēgu lomu pakāpenisku veidošanu mēģinājumos. Lielāko daļu dienas M. pavadīja teātrī. Lai tas būtu parocīgāki, Mierlauks ar lielām grūtībām bija izdabūjis dzīvoklīti jumta stāvā turpat teātra ēkā.

Runīgāks un tuvāk pieejams tas kļuva tikai savā šaurajā dzīvoklītī, kur pats cepa un vārīja (jāpiemetina, ka tajā laikā un līdz mūža pēdējai dienai viņš bija nelabojams vecpuisis).

Otrs un daudz garāks kopdarbības posms sākās 1908./1909. g. sezonā Jaunā Rīgas teātrī. Mierlauks, kopā ar Bertu Rūmnieci, Pēteri Rudzīti, Aleksandru Freimani, Ēriku Laubertu u. c. atstāja savu ilggadīgo darba vietu „Māmuļas teātri" un pārnāca uz Jauno Rīgas teātri. Šiem piedzīvojušiem māksliniekiem pievienojās Jaunā teātra jauno aktieru saime un tādā kārtā izveidojās ļoti spēcīgs ansamblis. Teātris uzsāka lielo iuscenējumu ciklu (Vaidelote, Indulis un Ārija, Uguns un nakts u. t. t.). Šis laikmets būtu apzīmējams par latviešu teātra renesansi. — Mierlaukam teātrī tika ierādīta svarīga vieta: sākumā kā aktierim un režisoram, bet vēlāk kā teātra direktoram. Šajā laikā Mierlauks veidoja savus lielos tēlus: Krīvs (Vaidelote), Kangars (Uguns un nakts) un citus.

Mierlauka skatuves mākslinieka seja ir pilnīgi izveidojusies un noskaidrojusies. Darba gaitās Mierlauks ir pedantiski akurāts; viņš nevar saprast, viņš nepielaiž to, ka aktieris var nokavēt mēģinājumu, ka tas ierodas mēģinājumā pilnīgi nepārvaldīdams lomas tekstu. Tos darbiniekus, kas to dažkārt pielaida — viņš nīda.

Būdams ekspansīvas dabas cilvēks, tas dažkārt, kā mēdz teikt „šāva pāri strīpai". Atceros kādu gadījumu Vaidelotes izrādē, kuņu izrādīja Mierlauka režija. Trīs Asjas vaidelotes (koristes), aizrāvušās no sarunām, uz dažiem acumirkļiem nokavē savu gala vārdu. — Mierlauks (Krīvs) gadās tuvumā un to redz. Nākamā acumirklī Krīvam ir rokā dekorāciju stutu lata un kāda vaidelote dabū kārtīgu belzienu pa sēžamo vietu. Pēc tam Mierlauks, protams, jūtas ļoti neērti.

Dažkārt Mierlauks varēja būt arī ietiepīgs. To raksturo šāds gadījums: Raiņa lugā Uguns un nakts — Kangara lomu pārmaiņus tēlo divi aktieri — Mierlauks un šo rindiņu rakstītājs. Tuvojas lugas 75. izrāde, kuņai domāts svinīgs raksturs. Kaut gan Kangara loma pēc kārtas jātēlo šo rindiņu rakstītājam, — Mierlauks, kā direktors strikti izrādi pieprasa sev. Rodas konflikts, kuņu ar grūtībām diplomātiski nokārto Gustavs Zemgals, paziņodams Mierlaukam, ka 100. izrādē ar vēl lielākām svinībām Kangaru tēlos Mierlauks. Tās, tomēr, mazas cilvēciskas vājības, no kuņām mēs neviens neesam brīvs.

Labi un ērti Mierlauks jutās savā dzīvoklī, kuņā tas dažkārt uzaicināja savus kollēgus uz glāzi laba vīna un kafiju. Galvenais bija kafija un tās sagatavošana. Mierlauks to izdarīja svētsvinīgi, labprāt nelaizdams nevienu savā tuvumā.

Mierlauka dzīvoklis bija īsts teātra muzejs: daudzi sidraba un lauru vaiņagi, dažādām lentām greznoti, mūsu labāko gleznotāju beneficēs un jubilejās pasniegtas gleznas noklāja visas sienas; vāzes, biķeri, kausi, salikti kur vien tas iespējams. Kur vēl foto uzņēmumi simtiem dažādās lomās!

Melpomena — sēro! tavs augstais priesteris Mierlauks ir aizgājis aizsaules ceļā.

V. Segliņš,
režisors.

Jāņa Veseļa Dzīves vainagi

Augšzemietis Jānis Veselis jau kādus divdesmit piecus gadus pazīstams kā ievērojams prozists. To, ka Veseļa panākumi prozā augstu vērtējami, apliecina arī pagājušā gadā izdotās Latvju teiksmas. Reižu reizēm Veselis ir aizskāris arī dzejas kokles stīgas. Tā 27 gadu laikā (no 1915.—1942.) radies dzejoļu krājums Dzīves vainagi, kuņā atrodam 64 dzejoļus.

Veselim labprāt mēdz piešķirt epitetu mūžīgais. Jau dzejoļu virsraksti (Pie mūžu durvīm, Visuma ieceres. Kad atveņas telpas un laiki, Pasaules radīšana) rāda, ka Veselis tveņ dziļus tematus un savā dzejā ir domātājs, apcerētājs. Ir arī dzejoļi, kuņos dzirdam mitoloģiskos, mīlestības un nacionālos motīvus. Dzejolī Latviešu gars autors saka:

Dimdošā, dunošā gaisa telpā,
Plūsti un aizplūsti, latviešu gars!
Ilgi tu šķīti visiem kā ēna,
Sapņu un pasaku pasaule lēna,
Nu reiz tu dzirksti kā zibeņa stars.

Atzīmējams dzejolis Vasara atbrauc, garāks dzejojums Ūsiņa darbi uc.

Izlasot Veseļa dzejoļu grāmatu, jāliecina, ka viņa romāni, teiksmas un stāsti ir pārāki par dzeju.

Vāka zīmējumu Dzīves vainagiem devis N. Strunke.

Pēteris Lazte.

Daiļuma dārzos

Piezīmes par mūsu jaunāko dzeju

Cilvēks ir tā radīts, ka parādības un norises, kas notiek ap to, viņš labprāt mēdz uztvert salīdzinājumā. Distance, attālums ir vajadzīgs nevien acij, salīdzinot dažādus lielumus, bet arī garam, ja tas negrib apmaldīties. Distance ir vajadzīga arī runājot par mūsu jaunāko dzeju, jo tikai salīdzinājumā kļūst skaidri redzams, kādā līmenī tā atrodas, kādas vērtības tajā slēpjas un kādu attīstību tā paškirusi sev nākotnē. Un še, ieejot pa tagadējās latviešu dzejas krāšņā dārza vārtiem, lai gūtu salīdzinājumu, mums jādodas cauri visam smalki sazarotam celiņu tīklam līdz nonākam pie vietām, no kurienes šī sazarošanās sākusies, lai tad par jaunu dotos atpakaļ. To darīdami, paturēsim prātā, ka mūsu dzejas ar tikpat lielām tiesībām var saukt par ļoti senu tautas gara un estētiskās domāšanas izpausmi, kā par veidojumu, kuņam mūžs skaitāms tikai gadu desmitos. Dainās šis gars noslāņojies daudzus gadu simteņus, bet latviešu mākslas dzejas mūžu iesteni var sākt skaitīt tikai ar Juri Alunānu.

Alunāna darbība iekrīt laikā, kad daiņu pasaule bija aizbirusi un dzejnieka rīcībā ir vienīgi latviešu valoda. Bet tā viņam dibināti šķita tik bagāta un lokana, lai izteiktu latviskās skaņās visu to pašu, kas teikts grieķu vai latiņu valodā, pie tam nevien to pašu, bet arī tikpat grezni, cildeni un spēcīgi. Savu 1856. gadā izdoto dziesmiņu priekšvārdā, kas uzskatāms par mūsu laicīgās mākslas dzejas pamatu, viņš tā arī saka, ka gribot rādīt, cik latviešu valoda spēcīga un jauka. Un tā viņš latviski liek skanēt nevien vienkāršākajiem, bet arī vissarežģītākajiem klasiskās dzejas metriem, ievezdams mūs lirikā gan grūtās Alkaja un Archilocha strofas, gan renesances laika formas — sonētu un trioletu.

Nepilnus divdesmit gadu vēlāk nāk citi vīri — Auseklis, Pumpurs un Lautenbachs un sāk meklēt ceļus mākslas dzejai atpakaļ uz daiņu pasauli. Ja Alunāns rādīja, ka latviešu valodā var izteikt tos pašus pārdzīvojumus un tādā pašā dzejas formā kā citās valodās, tad šie iecerēja dot mūsu dzejai arī latvisku formu, gluži tāpat, kā jaunas dzejas formas devušas grieķu, latiņu, itaļu, vācu vai franču kultūras. Līdz ar to mūsu dzejai bija atvērti vārti uz nepārredzamu darbības lauku, bija dots milzīgs uzdevums — ietvert mākslas tēlos tautas garu, latviešu tautas dvēseli, tādejādi, apliecinot mūsu tautas kultūrālo briedumu.

Izsekojot mūsu mākslas dzejas tālākai attīstībai, atrodami vairāki noslāņojumi. Katra jauna dzejnieku paaudze atspoguļo pasauli citādā aspektā, bet visām tām kopējs ir viens — visas tās kā pie neizsmeļama radīšanas avota noliecas pie tautas gara, atrodas ciešā sakarā ar tautas dzīvi, ar tās domāšanu un jušanu. Ar to ir arī teikts, ka mūsu dzeja saturā arvien ir bijusi latviska. Zināms, tai nav svešas arī universālas idejas, bet tieši pēdējā gadu desmitā izskan arvien ciešāka dzejas iekļaušana tautas liktenos, arvien ciešāka piekļaušanās savai tautai un savai zemei. Taisni jaunāko laiku dzeja arī devusi darbus, kas apzīmēti par dzimtenes dzeju un šobrīd jau nebūs neviena dzejnieka un rakstnieka, kas spētu iedomāt savu darbību ārpus tautas kopības. Tālab katrs darbs, ko viņš rada, vispirms ir veltīts savai tautai.

Blakus teiktajam, vērojama arī motīvu nomaiņa. Vispirms — jaunākās dzejas virsotnēs izzudusi tīksmināšanās ap savām un tikai savām jūtām un sāpēm. Tas tomēr nenozīmē, ka dzejā sāktu izzust individuālais elements. Tas nozīmē arī, ka tai būtu svešs cilvēcisko sāpju un ciešanu moments, bet gan vienīgi to, ka dzejnieki visumā atteikušies no egocentriskas pasaules uztveres. Otrkārt — no jaunākās dzejas izzuduši kristiānisma motīvi hernhūtiešu garā. Dievs vairs neparādās tikai kā ētisko, bet arī kā estētisko vērtību vienotājs. Ir centieni, kas tiecas uz latviešu gara apaugļotu reliģiju. Sparīgāk kā jebkad agrāk jaunajā dzejā skan vīrišķīga spēka, kareivīguma, patriotisma un tautas vēstures motīvi. Protams, vēl arvien dzejnieki turas arī pie tādiem pārbaudītiem lirikas motīviem kā mīlestība un dzimtenes daba.

Taču īstenībā nav nozīmes šķirot dzejniekus jaunos un vecos, ja — kā Edvards Virza laika dokumentos teicis — tajā nepārredzamajā klajumā, ko sauc par literātūras vēsturi, nav vecuma. Ir tikai mūžam zaļas virsotnes, kuņas arvien apskata un apbrīno. Skatīdami šīs virsotnes pēdējo triju dzejnieku paaudžu nomaiņā, tad arī atrodam, ka mūsu dzeja sasniegusi tādu klasisku kanonisku formu gatavību, kāda reiz būs tēlojusies Alunāna ilgās. Tomēr tas nenorāda uz apsīkuma pazīmēm šajā ziņā, jo blakus kononisko formu sasniegumiem tieši pašos pēdējos gados ir atrisināta problēma par kādu latvisku dzejas formu, kam būtu organisks sakars ar daiņu metriku. Tas, par ko sapņojis Auseklis, Pumpurs, Lautenbachs un vēl citi, mēģinādami savu mākslas dzeju ietilpināt tautas dziesmu formā, ir atradis piepildījumu tā sauktajos Medeņa metros. Šis ir nolikums, kam savā veidā ierādāma tikpat liela nozīme mūsu literatūrā kā bībeles pārtulkošanai latviešu valodā.

Līdz Medeņa metriem visiem latviskas dzejas formas meklējumiem bijusi tā kopējā pazīme, ka te ir tautas dziesmu formas imitējumi, izlietojot tos pašus pantmērus un pantu iekārtu kā dainām, kaut gan tautas dzejas laikmetu no mūsu dienām šķiņ tāds garš laika sprīdis, kuņā mainījušās pašas valodas formas. Tāpēc Medenis gājis nevis imitācijas ceļu, nevis rīkojies ar gatavo, nemainīgo tautas dziesmu formu, bet kombinējis daiņu formas pamatelementus jaunās sistēmās, pie kam šais jaunajās sistēmās saistīgi gan paliek daiņu metrikas pamatlikumi. — Bet nevien Jāņa Medeņa, arī citu jaunās paaudzes dzejnieku formas meklējumi gājuši līdzīgā virzienā. Lai minam kaut Vili Cedriņu, Alfonsu Franci un pa daļai Zinaīdu Lazdu, kuņu darbos arī atrodami daiņu metrikas elementi.

Visumā jāsaka, ka mūsu jaunā dzeja uzrāda daudz darbu, kas pilnīgi brīvi no jebkādiem aizguvumiem, kas nelīdzinās nekam, nedz mūsu pašu, nedz citu tautu literatūrās. Šajos darbos nevar runāt par kādu īpašu skolu vai virzienu, bet tie ir svaigi, caurstrāvoti no latviskām atziņām, no latviskas jušanas un latviskas pasaules skatīšanas. Tie liecina par lielu nopietnību, ar kādu dzejnieki tuvojas savam aicinājumam, par zināšanām un par visām lietām — par talantu. Ja vēl pirms gadu simta ceturkšņa latviešu dzejniekam literatūra nereti bija tikai tāda „atpūtas" nodarbība, tad tagad tas ir otrādi.

Beidzot vēl pieminama kāda īpaša parādība mūsu jaunākajā literatūrā vispār un jo sevišķi jaunākajā dzejā — proti par jaunās paaudzes literātu sastāvu, kuņā aizvien ievērojamāku sektoru aizņem sievietes-rakstnieces un dzejnieces. — Kautgan sievietes mūsu literatūrā sākušas darboties ap to pašu laiku, kad Neredzīgais Indriķis, bet līdz Aspazijai un Brigaderei viņām ne dzejā, ne citos rakstniecības pavedos nav bijis nekādas paliekamas nozīmes un nekādus kurmet ievērojamākus darbus viņas nav atstājušas. Aspazija un Anna Brigadere ir pirmās latviešu rakstnieces — sievietes un pie tam abas pirmās lielās zvaigznes. Bet paiet vairāk kā divdesmit pieci gadi, līdz viņām rodas tikpat ievērojamas pēcteces. Un tāds brīdis ir pienācis tagad. Piemēra dēļ minēsim, ka no visiem pag. gada oriģinālromāniem lielo tiesu, un pie tam mākslinieciski nebūt ne to sliktāko, ir devušas sievietes. Arī Annas Brigaderes prēmija, blakus Skalbem piešķirta sievietei — Zinaīdai Lazdai. Starp tiem dzejniekiem, kas vēl atrodas veidošanās periodā, dzejnieces pat ir nevien kvalitātīvā, bet arī skaitliskā pārsvarā par dzejniekiem — vīriešiem. Rosīgas viņas arī literatūras kritikā.

Var jautāt, vai tāds latviešu rakstnieku un dzejnieku sastāvs nedraud ar literatūras pārliecību „apmaigošanos", ar pārspīlētu jūtekļību un sentimentalitātes briesmām? Taču apskatoties izrādās, ka mūsu dzejnieces — sievietes savos darbos nereti ir gandrīz „vīrišķīgākas" par dzejniekiem vīriešiem. Vispār liekas, ka še arī mākslas dzejā manifestējas tas pats, kas izpaudās jau dainas rašanās laikos, jo arī daiņu lielāko tiesu sacerējušas sievietes. Tā tad, ja arī tagad latviešu sieviete uzsvērti sāk pievērsties literatūrai, tad ar to viņa itkā atjauno jau reiz bijušu stāvokli.

K. Rabācs.

Velta Toma

Maizes klaips

Šurp no tālām mājām nācis,
labi izcepis un gluds,
lauku maizes klaips kā lācis
guļ uz mana galda ruds.

Redzu māte miltus sijā,
sētuvītē nes no klēts.
Milti labi, sers bij rijā,
pirms to kūla, izkaltēts.

Lielā abrā iejauc javu,
lai tā naktī mīklā rūgst,
un kā bite, kopjot dravu,
atkal citā darbā jūgst.

Rītā pieber miltus, mīca.
Noglauda un krustu liek,
sviedrus slauka saimenīca,
ēdājiem lai maize tiek.

Un kad krāsnī iekur guni,
rāmām rokām klaipus glauž,
labā vārdā sauc i suni —
svētu darbu darot, jauž.

Kad no krāsns iznāk smarša —
virāks baznīcā tā svēpj.
Salda rudzu maizes garša
staigā istabās un kvēpj.

Šurp no tālām mājām nācis,
labi izcepis un gluds,
lauku maizes klaips kā lācis
guļ uz mana galda ruds.

Fridrichs Gulbis

Kaŗavīra līgava

Ar visām lietām runājos,
No katras prieku guvu.
Es visam mīlā tuvojos,
Mans mīļais vien man tuvu.

Bet katra puķe viņu teic,
Koks izdveš viņa elpu.
Kad pirmā zvaigzne naktī sveic,
Viņš sapnī nāk pa telpu.

Kur eju, līdzi viņa gars
Kā putnis laižas līdu.
Viņš ir tas spožais saules stars,
Kas vēsta dienas vidu.

Es zinu: arī mīļais mans
Ikbrīd jūt mani blakū,
Un mana balss tam dūc kā zvans,
Un ejam vienu taku.

Es naktī viņa sargeņģels
Un dienā Laimas sūtne.
Viens liktens lauzīs mūs vai cels,
Bet būsim viena būtne.

Tas lielais spēks, kas tura mūs,
Ar visu esmi saista,
Ir ticība: sirds sirdī gūs
Un būs vēl dzīve skaista.

Pārdomas

Aizslēgtās dvēseles

Mēs aizslēdzam dzīvokļus, aizslēdzam klētis un piesienam niknus suņus, lai tie sargātu mūsu šīs zemes mantu. Bet kādēļ mēs bieži aizslēdzam arī savas dvēseles?

Vai ir daudz tādu, kam būtu nozagts dvēseles siltums, gaisma, miers?

Vai tā nav vienīgā manta, kas, projām dota, bagātīgi atjaunojas, un vai augstākais nav devēja prieks?

Bet ja tas tā ir, kādēļ tad tik daudzu cilvēku dvēseles slēgtas, kādēļ tik daudzu cilvēku dvēseles apsargā niknie ienaidnieki, naids un skaudības ceberi? Kad viņi beigs riet un plositkārē ķēdes raustīt?

Kad mēs atvērsim savas dvēseles un cilvēks cilvēkam sniegsim nepieciešamo sirds siltumu, kas vajadzīgs ikvienam, lai dzīvotu?...

Mūžam jaunais

Kad stiprākie, cilvēka teiktie spēka vārdi zaudē savu glābšspēju, tad mūsu acis vēršas uz vienīgo, pēdējo glābiņu — mūžīgo Dievu.

Vai šī gaisma kādu ir pievīlusi, atstājusi tumsā?

Vai ir kāds, kas šo gaismu atradis, aizgājis bojā?

Gadu simteņi mainās, cilvēki dzimst un noveco, noveco pati zeme — tikai viens paliek vienmēr jauns — pats lielais Radītājs.

Spēks, kas ik brīdi rada jaunas dzīvības, vienalga, vai tas būtu cilvēka vai zvēra bērns, atraisījies brūngans pumpurs, vai pirmais no zemes izlīdušais asns — nekad nenoveco, nekad nejūtas vientuļš.

Dievs, šis daudzreiz pēdējais cilvēka glābiņš, ir vienmēr jauns, mūžīgās radīšanas kvēles pārņemts — jo tas, kas rada — pats nenoveco.

Valdis Grieze.

Dzimtenes dāvanas frontiniekiem

Tautas Palīdzības Saukas iecirknis aicināja pagasta iedzīvotājus nodot ziedojumus karavīru apveltīšanai Lieldienās. Aicinājumam saucieši bija negaidīti atsaukušies un pēc veiktā velšu sagatavošanas darba, 19. aprilī draudzes māc. J. Straumes vadībā Rīgā ieradās skolotājas H. Peiča, M. Kļaviņa, TP talcinieki V. Priedulāne un N. Malcenieks, kuri 120 paciņas nodeva nogādāšanai uz fronti, lai dzimtenes dāvanas ienestu svētku ieskaņu latviu cīnītājiem, bet 70 sainīšus, 15 klaipus maizes, 250 litrus svaiga piena un daudz citu velšu, ka grāmatas, rakstāmpiederumus, saldumus u. t. t. izdalīja 2 Rīgas slimnīcās esošiem ievainotajiem, kā arī kritušo karavīru bērniem.

Labu laiku pirms Lieldienu svētkiem neretieši ar latvisku sirds siltumu gatavoja veltes, ar kurām Pūpolu svētdienā iepriecināja mūsu frontes drošsirdīgos dēlus, kuri cīņotiec ievainoti un tagad veseļojas Rīgas slimnīcās. Neretas ev.-lut. draudzes palīdzības komitejas darbinieces Apines vadībā karavīriem aizveda 200 paciņas ar svētku gardumiem. Karavīri bija sevišķi iepriecināti. Velšu sagatavošanā līdzdalību ņēma viss Neretas pagasts, bet it sevišķi mājturībnieces, Tautas Palīdzības talcinieki un draudzes palīdzības komitejas darbinieces.

Paziņojums

Pamatojoties uz Novada komisāra Jelgavā 14. IV rīkojuma Nr. 243/43 Eg/I ar š. g. 1. V Jēkabpils apriņķa policijas I. II. III IV iecirkņu priekšnieki izsniegs atļaujas braukšanai pa dzelzceļu dienesta komandējumu gadījumos un sevišķos steidzamības un nepieciešamības gadījumos arī civiliedzīvotājiem.

Attiecīgais iecirkņa priekšnieks atļaujas braukšanai pa dzelzceļu izsniegs tikai viņa iecirkņa robežās dzīvojošām amata personām un civiliedzīvotājiem. Šinī sakarībā atrādu, kā atļaujas braukšanai pa dzelzceļu Jēkabpils apriņķa policijas priekšnieki izsniegs vienīgi:

a) uz komandētā darbinieka iestādes rakstveida pieprasījuma un

b) civiliedzīvotājiem uz rakstveida lūguma pamata, pie kam atļauju izsniedz vienīgi tādiem braucējiem, kuru nepieciešamība būs pierādīta ar lūgumam pievienotu dokumentu, un tikai neatliekamos vajadzības gadījumos.

Braucieniem pa šaursliežu dzelzceļu nav vajadzīga braukšanas atļauja.

Braukšanas atļaujas lūgums apmaksājams ar RM 0,20 — zīmognodevu un atļauju saņemot jāmaksā RM 0,50 — nodeva.

E. Benders,
Jēkabpils apriņķa priekšnieks.

Jēkabpils teātrī

sestdien, 8. maijā izrādīs otro reizi Hugo Krūmiņa jautro spēli 3 cēl. Sāncenši.

Ar uguni mežā uzmanīgi!

Šogad mūsu mežos notikuši jau vairāki ugunsgrēki. Ugunsgrēku cēlonis pa lielākai daļai ir neuzmanīga rīkošanās ar uguni, vai arī uenoskaidroti iemesli, citiem vārdiem — nevērīgi nomesta sērkociņš vai papiross. Noliedzami, ka siltais laiks, sevišķi vējainās dienās, ir vislielākais mežu degšanas veicinātājs, kādēļ mūsu meži taisni pavasara mēnešos ir no uguns visvairāk apdraudēti. Bet mežs pats no sevis neaizdegas, te arvien vainojams cilvēks.

Pilsoņu apziņa pie mums gan ir tik liela, ka ļaunprātīga meža dedzināšana notiek tikai retos gadījumos, bet apziņa vēl nav tik augsta, lai samazinātu līdz minimumam arī mežu degšanu aiz neuzmanības un pavirības.

Meža ir mūsu lielākā manta, darba devējs un zemes krāšņums. Mūsu tauta to jau sen ir izpratusi un ar dzīvu piedalīšanos meža dienās to ir pierādījusi un atzinusi. Tomēr nav nozīmes tikai zināt meža vērtību un mīlēt tā krāšņumu, bet vajaga prast to arī saglabāt. Kā saimnieks, kuram uzticēti visi meži, Mežu departaments tādēļ lūdz pilsoņus būt sevišķi uzmanīgiem ar uguni mežos un tā tuvumā nākošajos vasaras mēnešos.

Katrs pilsonis savā saskarē ar mežu tādēļ lai apsver, kādus zaudējumus un postu var atnest viņa neapdomīgā un neuzmanīgā rīcība mežā un meža tuvumā ar uguni, un lai laikus rauga novērst šādas rīcības ļaunās sekas.

Dokumentu nodoklis

Ģenerālkomisāra Rīgā noteikumi par jauno dokumentu nodokli un izpildnoteikumi pie noteikumiem par dokumentu nodokli izsludināti Amtsblatt'a 29. Nr. Šo abu noteikumu latviešu teksts izsludināts Rīkojumu Vēstneša 90. un 91. Nr.

Dokumentu nodoklis stājās spēkā 1943. g. 1. maijā. Ar dokumentu nodokļa spēkā stāšanās brīdi atkrītas: zīmognodeva (izņemot noteikumus par vekseļu apmaksu ar nodokli), vienotā valsts nodeva, aktu nodeva, rakstu nodeva un lokšņu nodeva.

Jaunie noteikumi vienkāršo tiesiskos priekšrakstus un līdzšinējo nodevu ņemšanas kārtību, kā nodokļa, tā arī saimnieciskā ziņā. Apliekamie dokumenti skaidri uzskaitīti. Vispārīgi paredzētas cietas nodokļa likmes.

Izpildnoteikumi pie noteikumiem par dokumentu nodokli, starp citu paredz, ka nodoklis jāaprēķina un jāsamaksā pašam maksātājam nodokļa markās, ja nodokļa summa nepārsniedz 200 RM. Augstākas nodokļa summas jāiemaksā finanšu kasē. Pašaprēķināšana atkrīt, ja dokumentu nodokli ņem kopā ar tiesas izdevumiem, vai ja tas jānoteic citām iestādēm vai amatpersonām.

Nodokļu markas pagaidām var iegādāties vienīgi pie nodokļu inspektoriem (finanšu kasēs). Līdzšinējās zīmogmarkas līdz krājumu izbeigšanai var izlietot.

Jēkabpils piensaimnieku sabiedrības darbs

Jēkabpils piensaimnieku sabiedrība, kura pag. gada augustā atdalījās no Krustpils puses piensaimniekiem, attīstījusi visai aktīvu darbu un 18. aprīļa gadskārtējā biedru sapulce liecināja, ka strādāts ar sekmēm. S-bas pr-tājs P. Akurāters ziņoja, ka no 16. augusta līdz pārskata gada beigām 3 krejotavās — centra, Piļku un Jaunzemu saņemti 1350939 kg piena, no kā izgatavoti 394123 kg sviesta. Mājas sviests saņemts 3107 kg. Biedrībai ir 59 biedri ar nepilniem 300 piena piegādātājiem. Grūtības ir ar piena transportkannām. Te izlīdzēsies laižot apgrozībā koka kannas. Pagājušā darba gada atlikums ir RM 335,75. Piensaimnieku s-bai ir arī 16 olu savāktuves — centra un arī nodaļas pie kooperātīviem un krējotavām visā apriņķī, kur lauksaimnieki nodevuši 309718 olas. Valdē ievēlēja: pr-tāju P. Akurāteri loc. — M. Grēviņu, P. Bruņenieku, P. Sprostiņu un A. Krastiņu.

Krāsošanas un ziepju vārīšanas kursi

Elkšņu lauksaimniecības b-bas mājturības sekcija 20. un 21. aprīlī tautskolas telpās noturēja krāsošanas un ziepju vārīšanas kursus, kuros elksnietes guva praktiskas pamācības mājsaimniecības darbam.

Koncerts Saukā

Saukas Ķesteru Tautskolas Tautas Palīdzības kopa 2. Lieldienās Vienības namā rīkoja koncertu, kurā ņēma dalību konzervatorijas audzēkņi — pianiste Alna Kiršteine, dziedone Ilga Muntere un čellists Kārlis Munters. Koncertu noklausījās pāri 200 sauciešu, kuri jaunajiem solistiem veltīja kuplus aplausus. Prāvais atlikums TP skolas kopas mērķu veicināšanai.

Sporta dzīve

Kāpēc atlika?

Kā jau daudziem būs zināms, Jēkabpils sporta biedrības organizētās sporta svētki 2. V nenotika, jo sarīkojums tika atlikts uz nenoteiktu laiku. Sporta svētku atlikšanas iemesli: 1) beidzamā vienību pieteikšanas dienā 30. IV oficiālu starta pieteikumu bija nodevusi tikai b-bas „Radzupiešu" kopa no Gārsenes, tā tad — dalībnieku trūkums; 2) b-bas futbola komandai nebija partnera, jo sarunātā vienība savu startu atsauca un, neskatoties uz visām pūlēm, dabūt jaunu pretinieku neizdevās un 3) vēsais laiks, kas pieturējās pēdējās dienās. Tas nu būtu tā, bet interesanti atzīmēt, ka atklājās vēl pāris lietas: daudzas b-bas un sporta vienības ir gan klājušas galdā plašus nodarbību kalendārus, bet sportistu startiem, acīmredzot, nav bijis ko dot. Bez tam pierādījās, ka tie nav gatavojušies ziemas nodarbībās un meža skrējienos, kādēļ vēl nevar stāties laukumā, kaut arī patiesībā sacīkstes vēl bija par agru. Turklāt arī gan piezīmēšu, ka ļoti maz ticams, vai arī citās sacīkstēs pie mums un pārējos provinces stūros redzēsim cītīgi gatavojušos sportistus, jo sportistos patreiz vērojams sevišķs treniņu apziņas trūkums un te ļoti vēlams aktīvs biedrību darbs. Bez tam gribētos pārmest b-bu un kopu vadītājiem, ka viņi, saņemot aicinājumu piedalīties kādos sporta svētkos, nedod atbildi — savlaicīgu sportistu pieteikumu, vai arī paziņojumu par nepiedalīšanos, lai sacīkšu rīkotāja b-ba gūtu pārskatu, ar ko viņa var rēķināties un dot informāciju programmās un presē apmeklētājiem zināšanai. Pretēji iznāk, ka b-ba līdz pat beidzamam brīdim nezin, kas būs kas nebūs. Bija gadījums, kas liek paskaidrot pašu par sevi saprotamu lietu, proti, ka, ja ir atļauts dalībniekus pieteikt starta dienā, tad taču tas nenozīmē ierasties veselai b-bai, vai nodaļai un teikt — te nu mēs esam un gribam startēt, bet te tas domāts jau pieteiktas b-bas vai nod. atsevišķu sportistu jaunpieteikšanai, atsaukšanai, vai arī II, III komandas jauns starts. Tie ir sīki, bet svarīgi apstākļi, kas bieži kavē labus nodomus un arī izjauca še aprādītos.

—dis.

Amatnieku stūrītis

Kursi amatniekiem

Latvijas amatniecības galvenā daļa rīko Rīgā kursus melderiem. Kursos izņems graudu un miltu technoloģiju, dzirnavu iekārtas, mašīnas, ierīces, darba rīkus un noskaidros jautājumus attiecībā uz aizsardzības līdzekļiem, mašīnas diagrammām, aprēķiniem u. c. meldera amata meistaru teorētisko zināšanu pārbaudes programas apmērā. Kursi domāti galvenokārt tiem amatniekiem, kas vēlas sagatavoties amata pārbaudēm, īpaši lauku dzirnavu īpašniekiem. Ievērojot, ka šādus kursus tik drīz nebūs iespējams sarīkot, vēlama plaša piedalīšanās. Kursu dalības nauda RM 10, kursu sākums 1. jūlijā. Mācības notiks dienās no 6—8 stundas, ilgums apm. 4 nedēļas. Par dzīvokli un uzturu jāgādā kursantiem pašiem.

Pieteikšanās izdarāma mutiski vai rakstiski Latvijas saimniecības kameras amatniecības galvenā daļā Rīgā, M. Kaļēju ielā 10/12, tālr. 30340, vēlākais līdz 15. jūnijam.

Kursi kungu un dāmu apģērbu piegriestņu zīmēšanā sāksies 11. maijā Rīgā, Ģildes (Amatu) ielā 3. Programā izņems mēra ņemšanu, kungu un dāmu un formas tērpu piegriestņu zīmēšanu, audumu iedalīšanu un tērpu pielaikošanu. Kursu ilgums apm. 4 mēneši; mācības notiks vakaros 2—3 reizes nedēļā. Pieteikumi uzņemšanai iesniedzami Latvijas saimniecības kameras Amatniecības galvenai daļai Rīgā, M. Kaļēju ielā 10/12, līdz pirmam maijam.

Jēkabpils-Krustpils amatnieku b-ba

uzņem par biedriem: adītājas M. R. Kanderauckis — Sunākstes pag. un M. Rācenī Aknīstē, d. drēbnieci A. Simkunu, kurpnieku V. Firsovu; kalēju J. Mazurevīču — Rites pag. Atzīst, ka būtu ievadami amatniecības reģistrā: audēja E. Geduls, Neretas pag., adītājas M. Kanderauckis Sunākstes p. un V. Feldmane Neretā, kurpnieks V. Firsovs, Biržu pag., audējas M. Rācenis Aknīstes pag. un M. Karaļuks, Aknīstes pag., un kalējs J. Mazurevičs Rites pag.

B-ba paziņo, ka kalēji, kas reģistrējuši savas ēzes līdz 18 decembrim, var saņemt ogles Jēkabpils-Ābeļu pat. b-bas 7 veikalā līdz 15. maijam; drēbnieki var saņemt Jēkabpils-Krustpils amatnieku kopdarbības sabiedrībā metināmos diegus.

Latvijas Saimniecības kameras Amatniecības galvenā daļa ziņo: Amatniecības galvenās daļas Amatu sekcijā vecākie apmeklētājus pieņem Rīgā, M. Kaļēju ielā 10/12, 2. stāvā 220. istabā. Par pieņemšanas laiku ziņas sniedz Amatnieku biedrības.

Rīkojumi un paziņojumi

Paziņoju pilsētas iedzīvotājiem, ka aptumšošanas noteikumi stingri ievērojami. Ja es un mani palīgi pie pārbaudes konstatēs, ka šie noteikumi tiek pārkāpti, vainīgās personas sodīšu ar augstāko soda mēru RM 300 un elektrības atvienošanu uz visiem laikiem.

Pilsētas valde ar savu 29. marta ziņojumu aicinājusi pilsētas administratīvajās robežās dzīvojošos mājputnu īpašniekus izņemt pilsētas valdē līdz 10. aprīlim olu un mājputnu nodevu kartītes, bet ņemot vērā to, ka daudzi mājputnu īpašnieki šo rīkojumu vēl līdz šim nav izpildījuši, pilsētas valde uzaicina tos 1 nedēļas laikā augšminētās kartītes izņemt. Līdzi ņemamas vecās olu nodevu kartītes.

Paziņoju, ka lauksaimniecības daļas vad. V. Šķerbergs pieņem publiku lauksaimniecības jautājumos: pirmdienās, trešdienās un piektdienās no pl. 8—13.

Tāpat pilsētas tirdzniecības daļas vadītājs P. Zvaigzne pieņem publiku tirdzniecības lietās, resp. apavu un tekstilpreču: pirmdienās, trešdienās un piektdienās no pl. 8—13.

Sakarā ar ērzeļu, buļļu, kuiļu teķu un āžu obligāto izlasi, pilsētas valde uzaicina mājlopu īpašniekus reģistrēt līdz 10. maijam pilsētas valdē viņam piederošos buļļus, kuiļus teķus un āžus. Tāpat reģistrējamas līdz minētam datumam govis, vaislas cūkas, aitas un kazas.

Paziņoju, ka no 6. maija līdz 1. jūnijam velosipēdu īpašniekiem jāpagarina velosipēdu braukšanas apliecības. Apliecību pagarināšana notiks pilsētas valdē (otrā stāvā) parastā darba laikā, līdzņemot vecās braukšanas apliecības. Pēc 1. jūnija bez attiecīgas apliecības derīguma pagarināšanas ar velosipēdiem nedrīkstēs braukt un vainīgie tiks saukti pie atbildības.

Paziņoju mājlopu īpašniekiem, ka mājlopu nodoklis par 1943. g. ir sekojošs: no zirgiem RM 20, no govīm RM 5. Nodokļa pirmā puse samaksājama pilsētas valdes kasē (otrā stāvā) laikā no 1. — 15. jūnijam.

K. Grabovskis,
Jēkabpils pilsētas vecākais.

Steidzīgi vajadzīgs

kalēja zellis, kas prot arī zirgus kalt. Piet. Jēkabpilī, Zaļā ielā 7.

Jēkabpils pils. uzņēmuma nozarei

vajadzīgs kurinātājs

Aizsargu namā un SARGS pilsētas kūdras purvā. Piet. Brīvības ielā 188, uzņēmumu nozares kantorī, no pl. 7—17,30.

Ja gribi dzīvot — atdod visu cīņai! Arī tavi lini vajadzīgi, lai izcīnītu uzvaru!

Mans mīļais dēls, mūsu brālītis un svainis

Imants Toms

miris 29. aprilī, 21 g. vecumā. Apbedīts 5. maijā Neretas Ķesteru kapos.

Gribēju tālajos laukos vēl iet,
Klausīties dziesmās ko ziedonis dzied —
Satumsa nakts...

Dziļās skumjās piederīgie.

Dieva mierā pēc grūtām ciešanām aizgāja mans mīļais vīrs, gādīgais tēvs, vectēvs un brālis

podnieks Kārlis Mūrnieks

dz. 1874. g. 22. jūlijā, miris 29. aprilī.
Apbedīts Jēkabpils kapos.

Dziļās sērās piederīgie.

Mūsu biedrs podnieks

Kārlis Mūrnieks

šķīrās no mums 1943. g. 29. aprilī.

Viņu mīļā piemiņā paturēs Jēkabpils-Krustpils amatnieku biedrības

valde un celtniecības sekcija.

Jo vairāk audzēsim un vāksim ārstniecības augus, jo vairāk būs zāļu. Latvijas ārstniecības augu uzņēmums Rīgā, Mārstaļu ielā 7

Bērnu gultiņu ar atsperu madraci pārdod Katoļu ielā 5.

Skumji rit dzīve bez Tevis... Brālītis un māsiņa vēlas līdz ar pavasari rast jaunus draugus, kas būtu nevīlētu sirdi. Kopvecums 42. g. Atsaukties lūdz līdz 30 g. Nepieciešama biogr. un ģīm. Rakstīt līdz 20. maijam. Adresēt: Ansītim un Grietiņai p. s. Austrumi, uz pieprас. RM 602423113 uzrād.

MILTU UN MAIZES CENTRĀLE
Rīgā, von der Goltz'a gatvē 4.

Zentral-Handelsgesellschaft Ost
fiduciārā pārvaldīšanā.

Tālruņi: Treuhänder 31519
Direktors 25359

DZIRNAVU UZŅĒMUMI UN MAIZES FABRIKAS.

JĒKABPILS TEĀTRIS
Sestdien, 8. maijā 1943. g.
otro reizi
SĀNCENŠI
komēdija 3 cēlienos
Sākums pl. 20.
Biļetes no RM 1,00—3,50.

JĒKABPILS KINO
No 5.—9. maijam.
Nedēļas apskats
Auļo pār Vāciju
Jaunatnei ieeja noliegta.
Nākošā filma:
Mēs mūzicējam
11., 12., 13. un 16. maijā
Jaunatnei ieeja noliegta.
Seansi: darbdienās 17 un 19, svētdienās 15, 17 un 19.

Izdodamas noliktavas telpas (sausas). Ofr. š. av. kant. „Noliktava".

Izdod vēl **ģimenes dārziņus** Jēkabpilī, Jaunā ielā 23.

Latvju meitenes un zēni! Atsaucaties nop. prec. nol. mums 3 jautriem nebēdņiem. Kopv. 56 g. Vēstules ar biogr. un ģīm. adr.: Viesturam, Vēsmai un Dzintrai Viesītē, p. k. 112.

Krustpils krājaizdevu sabiedrības
BIEDRU KĀRTĒJĀ KOPSAPULCE
tiks noturēta 1943. g. 16. maijā pulkstens 10 Krustpils valsts (pilsētas) tautskolas telpās ar sekošu dienas kārtību:

1) Sapulces atklāšana, vadīt. un balsu skait. vēlēšanas.
2) Valdes, padomes un revizijas komisijas ziņojumi.
3) 1941./1943. g. darbības pārskatu apstiprināšana.
4) 1943. g. darbības plāna un budžeta pieņemšana.
5) Valdes, padomes un revizijas komisijas vēlēšanas.
6) Dažādi jautājumi un ierosinājumi.
7) Sapulces slēgšana un protokola parakstīšana.

Krustpils krājaizdevu sabiedrība.

Latvijas ceļu departamenta 14. rajons 1943. g. 14. maijā plkst. 12 savā kancelejā Jēkabpilī, Brīvības ielā 199

iznomās rakstiskā sacensībā

TREPES pārceltuves pār Daugavu, pie Trepes stacijas, ekspluatēšanas tiesības par 1943. gadu.

Nodrošinājums RM 10.

Tuvākas ziņas rajona kancelejā, parastā darba laikā, un pagasta valdē.

Krustpils valsts arodu skolas

mechanikas un galdnieku nodaļās, ar 3 gad. kursu, audzēkņu pieteikšanās līdz 13. maijam. Uzņem tautskolu beigušos. Uzņemšanas kontroles darbi: latviešu valodā un rēķināšanā 14. maijā plkst. 10 Krustpils tautskolas telpās. Vajadzīgie dokumenti: 1) tautskolas beigš. apl., 2) dzimš. apliec. jeb apstipr. pases noraksts, 3) baku zīme un 4) veselības lapa.

Direktors.

Dažādi dārzāju un puķu stādi
dabūjami Mazzalves „Ķikās"
Telef. Erberģe 10.

PĀRVALDNIEKS.

Vajadzīgi strādnieki kūdras rakšanai

tuvējā pilsētas purvā. Var piedalīties arī talcinieki, privātpersonas un iestādes. Talciniekiem, kas piedalīsies kūdras sagatavošanā, būs pirmtiesības kūdras saņemšanā.

Jēkabpils pils. uzņēmumu nozare.

Izdevējs: Jēkabpils apriņķa pašvaldības. Atbildīgais redaktors Alfrēds Ozols. Iespiests 49. spiestuvē Jēkabpilī, Brīvības ielā 212.